

Bilag om OECDs evaluering af danske universiteter¹

OECDs evaluering

I januar 2004 offentliggjorde OECD en evaluering – ”University Education in Denmark” – af det danske universitetssystem. Formålet med rapporten var at komme med anbefalinger til forbedringer af universiteternes indsats. Det internationale ekspertpanel fokuserede på en række hovedtemaer: en national strategi for universiteterne og universiteternes formål; styring af universiteter og universitetsledelse; undervisning, gennemførelse, organisering og finansiering af forskning samt universiteternes ansvar over for samfundet.

Panelet bestod af seks eksperter med indgående universitetspolitisk indsigt. Formand for panelet var Tony Clark, der i elleve år har været direktør for de videregående uddannelser i det britiske undervisningsministerium.

OECD konstaterede blandt andet, at danske universiteter har uddannelser og forskning af høj kvalitet. OECD støttede universitetslovens reform af ledelse og styringsrelationen mellem ministerium og universiteter. OECDs ekspertpanel havde desuden en række anbefalinger til videre udvikling af det danske universitetssystem.

I det følgende redegøres kortfattet for OECDs anbefalinger til Videnskabsministeriet. Herefter beskrives overordnet Videnskabsministeriets opfølgende initiativer.

OECDs anbefalinger

A. Regeringens rolle i forhold til universiteter

- **Behov for national strategi for universiteterne.**
Regeringen skal ikke foretage detailplanlægning af uddannelse på universiteter og forsøge at forudse uddannelsesbehov. Strategien bør fastsætte en særlig ramme for finansieringen af universiteterne med tilhørende guidelines, som synliggør, hvordan universiteternes ansvar over for samfundet udmøntes. Strategien bør også omfatte videnoverførsel til erhvervslivet.
- **Større autonomi til universiteterne**
Videnskabsministeriet bør reducere central kontrol med universiteter og give dem flere frihedsgrader (kontrol med bygninger, godkendelse af uddannelser, antal professorer og teknisk stab, forenkling af taxametersystemet etc.).
- **Flere private midler til universiteterne**
Den eksterne finansiering af universiteterne bør øges, fx ved brugerbetaling for især videre- og efteruddannelse.

¹ Dette bilag er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Bilaget er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for rådets drøftelser. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for bilaget.

- **Udviklingskontrakter må ikke være detaljerede**
Udviklingskontrakterne er et godt planlægnings- og tilsynsinstrument, men bør ikke anvendes til detaljeret kontrol.

B. De nye universitetsbestyrelses rolle

- Den nye bestyrelse på det enkelte universitet bør gennemgå og vurdere målene og profilen for det pågældende universitet.
- Bestyrelsesformændene bør mødes 2-3 årligt for at udveksle erfaringer
- Bestyrelserne bør have ansvar for udvikling og implementering af regeringens politik samt koordinering af arbejdet med at udmønte den nationale strategi for de videregående uddannelser.
- De nye bestyrelser bør foretage en grundlæggende prioritering af fordelingen af midler mellem grundforskning, strategisk forskning og forskning på kontrakt.
- Bestyrelserne må nøje iagttage om universiteternes ledelse og administration bør tilføres mere personale i en overgangsperiode. De bør også iagttage, at der på sigt udbydes videreuddannelse og foretages rekruttering af nyt personale inden for økonomi, ledelse og personalestyring.

C. Taxametersystemet bør forenkles

- Det danske taxametersystem er godt, men bør forenkles

D. Hurtigere i gang og færdig til normeret tid

- Den reelle studietid er for lang i Danmark. Der er visse problemer med meritoverførsler, hvilket kan bidrage til øget studietid. Regeringen bør øge de studerendes incitament til at færdiggøre studier til tiden. Her kan overvejes lån, hvis studietiden overskrider normeringen. Alternativt kan SU øges i det 4. og 5. år og nedsættes kraftigt i det 6. studieår.
- Sabbatår bør reduceres til et enkelt år. Tiden er bedre brugt på praktik i virksomheder under studiet eller på ophold ved et udenlandsk universitet.
- Frafaldet på de danske universiteter er for stort. Der bør straks indsamles pålidelige data om studieadfærd og frafald. Universiteterne bør øjeblikkeligt gøre en stor indsats for at øge gennemførelsesprocenten.
- Studievejledning skal styrkes og evalueres på tværs af universiteter.
- Der bør udvikles flere selvstændige 3-årige universitære bacheloruddannelser tilpasset erhvervslivets behov – og udviklet i samarbejde med erhvervslivet.

E. Flere skal have en universitetsuddannelse

- Optaget til universitetsuddannelserne bør øges. Færre danske unge får en universitetsuddannelse end i andre lande. Dette er på trods af, at der er gode valgmuligheder for danske studerende og at uddannelseskvaliteten på de danske universiteter har været god.
- Flere studerende bør forlade universitetet med en erhvervsrettet bachelorgrad.

F. Mere kvalitet i undervisningen

- Universiteter bør udvikle en mere engagerende undervisning. Nyansatte forskere og undervisere bør uddannes i at undervise. Alle universiteter bør oprette enheder, der fremmer høj kvalitet i undervisningen, indføre nye undervisningsmetoder og styrke undervisernes pædagogiske evner. Dygtige undervisere bør anerkendes og belønnes. Der er tilstrækkelige bevillinger til undervisning.
- Projektorienteret læring bør styrkes - især på universiteter med flere hovedområder. Der er gode eksempler på projektbaseret læring.
- Projektpraktik bør i højere grad integreres i kurser og uddannelser.

G. Kvalitetsudvikling

- Universiteterne skal opbygge effektive kvalitetsudviklingssystemer.
- Antallet og hyppigheden af undervisningsevalueringer bør øges.

- Der bør etableres en central enhed, der udvikler og evaluerer undervisningsformer. Den centrale enhed bør evt. også omfatte andre videregående uddannelser.
- Eksterne censorers uafhængighed skal styrkes og censorkorpsets rapporter bør gøres offentlig tilgængelige.
- Evalueringsinstituttets (EVA) rapporter bør formidles bredt.
- Uddannelser bør evalueres hvert 3-5 år.

H. Videre- og efteruddannelse

- Universiteter bør i samarbejde med aftagere og færdige kandidater udvikle videre- og efteruddannelse, herunder korte kurser.

I. Internationalisering

- Universiteter og regering bør øge antallet af danske studerende, der studerer og tager på praktikophold i udlandet.
- Regeringen og universiteterne bør aktivt synliggøre fordele ved at læse i Danmark for udenlandske studerende.
- Universiteterne bør opstille en sprogpolitik ift. udenlandske studerende, herunder udbud af sprogkurser.
- Universiteter bør undersøge muligheden for at etablere fælles, tværnationale kandidatgrader (såkaldte joint/double degrees).
- Regering og Rektorkollegiet bør nedsætte en mindre ekspertgruppe, der kan følge udviklingen i de internationale forhandlinger (WTO) om handel med al videregående uddannelse, og især universitetsuddannelse.
- Universiteterne bør, bl.a. som led i den europæiske uddannelsesdeklaration (Bologna-samarbejdet), udvikle flere erhvervsrettede bacheloruddannelser i samarbejde med aftagere.

J. Forskning

- Universiteterne har et større potentiale end det, der realiseres, og der er plads til effektiviseringer.
- Danmarks forskningsindsats er under OECD-gennemsnit.
- Regeringen bør fokusere på at nå Barcelona-målsætningen om, at forskningsindsatsen bør udgøre 3 pct. af BNP senest i år 2010.
- Offentlige forskningsmidler – især i et lille land som Danmark – bør koncentrerer til få institutioner.
- Forskningsbevillingerne til universiteternes basisforskning bør ikke alene tildeles efter historiske fordelingsnøgler, men også på basis af evalueringer af forskningskvalitet, der sker som led i udpegningen af ”centers for excellence”.
- Det bør overvejes, hvorvidt universiteterne med fordel kan koncentrerer i færre større enheder. Det bør overvejes, hvorvidt monofakultære universiteter med fordel kan integreres i de større universiteter, når der er lejlighed hertil.
- Flere sektorforskningsinstitutioner bør indføres på universiteter, men de skal opretholdes som selvstændige institutter.
- Det bør overvejes også at overføre anden offentlig forskning, herunder hospitalsforskning til universiteter.

K. Rekruttering til forskeruddannelse

- Generationsskiftet blandt universitetsforskere skal håndteres hurtigt. Alle barrierer, der hindrer rekruttering bør ophæves så hurtigt som muligt.
- Der er behov for at udvikle kreative rekrutteringsstrategier, som også sigter på international rekruttering af forskere. Den nuværende 3-årige skattereduktion for udenlandske forskere er et godt instrument til at stimulere rekruttering.
- Regeringen bør drøfte med universiteterne, hvordan regeringen kan understøtte universiteternes rekruttering i de kommende år.

- Den centrale kontrol med antallet af professorer og andre begrænsende regler skal smidiggøres.
- Universiteter, regering og erhvervsliv bør styrke rekrutteringen af udenlandske studerende til danske forskeruddannelser, især inden for ingeniørområdet og naturvidenskab.
- Regeringen bør sammen med Rektorkollegiet og Dansk Industri sætte et fælles mål for den internationale rekruttering af udenlandske studerende og i fællesskab øge den internationale rekruttering.

L. Særlige forskningsområder

- Universiteter bør foretage en grundlæggende prioritering af fordelingen af midler mellem grundforskning, strategisk forskning og forskning på kontrakt.
- De nye bestyrelser bør hurtigt foretage en prioritering af forskningsindsatsen.
- Regeringen bør lægge særlig vægt på uddannelsesforskning med henblik på udvikling af uddannelsespolitikken. Det kunne fx ske ved oprettelsen af et center for forskning i videregående uddannelser på et af de danske universiteter.

M. Samspil

- Der mangler generelt interne strukturer på universiteterne, der aktivt understøtter koblingen mellem universitet og erhvervsliv.
- Universiteterne anerkender behovet for teknologioverførsel.
- Universiteterne bør udbyde mere videre- og efteruddannelse, herunder flere korte kurser – det vil styrke kontakten til erhvervslivet.
- Den private finansiering af forskning og forskere bør øges, bl.a. som forskning på kontrakt, herunder intellektuelle ophavsrettigheder (IPR) om uddannelse.
- Regeringen bør gennem nationale diskussioner og konferencer synliggøre nytten af samarbejde med universiteter.
- Regeringen og Rektorkollegiet bør lægge en strategi for øget samspil inden for videreuddannelse, fælles undervisning og målrettet forskning samt finde gode eksempler på samspil.
- Regeringen bør give incitamenter til, at den private sektor medfinansierer kandidat- og forskeruddannelse. Alternativt bør regeringen oprette flere stipendier til erhvervsforskere.
- Universiteterne bør på eget initiativ selv oprette flere forskerparker, bl.a. for at styrke etableringen af nye virksomheder.
- Universiteterne bør i højere grad starte spin-off virksomheder og løse konsulentopgaver.
- Der bør være flere privat-finansierede professorater.
- Regeringen bør afsætte særlige midler til at styrke samspillet med erhvervslivet, som universiteterne skal byde på i fri konkurrence.

Videnskabsministeriets opfølgning på OECD-anbefalingerne

Anbefalingerne fra OECDs ekspertpanels var rettet både til universiteternes bestyrelser og Videnskabsministeriet. anbefalingerne har siden offentliggørelsen af rapporten i januar 2004 dannet rammen om Videnskabsministeriets arbejde på universitetsområdet. En række initiativer er blevet igangsat og flere er blevet gennemført. Blandt initiativerne kan nævnes:

Flere frihedsgrader til universiteterne

Videnskabsministeriet har sikret universiteterne større frihedsgrader i forhold til ansættelse af videnskabelige medarbejdere samt overtagelse af bygninger. Et lovforslag, der vil give universiteterne yderligere frihedsgrader er under udarbejdelse.

Model til forenkling af taxametersystemet

Regeringsgrundlaget lægger op til en stærk forenkling af taxametersystemet. Videnskabsministeriet har udarbejdet en model for et forenklet bevillingssystem.

Initiativer til at mindske frafald og studietider

Videnskabsministeriet har iværksat en række initiativer, der skal bidrage til at mindske frafald og studietider på universitetsuddannelserne. Bl.a. har Videnskabsministeriet udstedt en ny adgangsbekendtgørelse, der skærper adgangskravene.

Rektorkollegiet har udarbejdet en fælles opgørelse af frafald. Statistiske oversigter med sammenligninger på tværs af universiteter er offentliggjort på Rektorkollegiets Sekretariats hjemmeside.

Nye tiltag til mere undervisningskvalitet på universiteterne

Videnskabsministeriet har netop nedsat en arbejdsgruppe om undervisningskvalitet, der skal komme med bud på, hvordan undervisningen kan blive bedre. Derudover indgår belønning af dygtige undervisere som et vigtigt element i de kommende udviklingskontrakter.

OECD/CERI gennemførte i 2004 en evaluering af det danske forsknings- og udviklingssystem inden for uddannelse og undervisning. OECD anvendte i den forbindelse omtalte kortlægning af dansk forskning i uddannelse og pædagogik. OECDs anbefalinger er offentliggjort i rapporten "National review on educational R&D: Examiners' report on Denmark".

Mobilitet skal sikre international ph.d.-rekruttering

Videnskabsministeren har netop tiltrådt Bergen-kommunikatet, som en del af Bologna-processen. Her fremgår det, at ph.d.-uddannelse også skal omfattes af Bologna-processen. Dette skal sikre en større mobilitet af ph.d.-ansøgere på tværs af medlemslandene.

Styrkelse af forskeruddannelsen

På finansloven for 2005 er en styrkelse af ph.d.-uddannelsen et særligt indsatsområde. Af forskningsreserven udmøntes 387 millioner kroner direkte på universiteterne, som dermed stabiliserer universiteternes basismidler til forskning i årene fremover. Midlerne tilføres universiteterne med et tillæg til de et-årige udviklingskontrakter for 2005.

National strategi for universiteternes samspil med samfundet

Lov om teknologioverførsel ved offentlige forskningsinstitutioner blev vedtaget 10. juni 2004. Loven har til formål at styrke konkurrenceevnen ved at fremme omsætningen af ny viden og teknologi mellem universiteter, sektorforskningsinstitutioner og erhvervslivet, herunder etableringen af nye forskningsbaserede virksomheder, og at underbygge samarbejdet mellem offentlige forskningsinstitutioner og fonde og foreninger

Der udmøntes i 2004-2007 som led i samspilshandlingsplanen årligt ca. 6 mio. kroner til udvikling af efteruddannelsesinitiativer i samarbejde med bl.a. erhvervslivet. Samspil med det omgivende samfund er desuden et vigtigt tema i universiteternes udviklingskontrakter for 2005.

Universiteternes udviklingskontrakter er et godt redskab

Videnskabsministeren afgav i april 2005 en redegørelse til Folketinget om udviklingen på de danske universiteter. I redegørelsen fremhæves udviklingskontrakterne som et centralt dokument i universiteternes og Videnskabsministeriets dialog om universiteternes udvikling.

Øgede krav til kvalitetssikring af uddannelser og undervisning

Krav til interne evalueringssystemer og dokumentation er et centralt element i universiteternes udviklingskontrakter. Som følge af lov om gennemsigtighed og åbenhed offentliggør universiteterne på deres hjemmesider nøgletal om bl.a. frafald.

For eventuelle faktuelle spørgsmål: Kontorchef Helle Otte, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, telefon 33929082.